

SISÄLTÖ

JOHDANTO 9

Marja-Leena Hänninen

Peruuttamattomasti toinen?

ELÄIN KREIKKALAISESSA MAAILMASSA 23

Tua Korhonen

Vihollisen kuva

VIHOLLINEN JA SANKARI: HANNIBAL ROOMALAISTEN MIELIKUVISSA 53

Marja-Leena Hänninen

JOKU RAJA – ROOMALAISTEN KERTOMUKSET HUNNEISTA 72

Päivi Kuosmanen

AMMIANUS MARCELLINUKSEN GALLIT JA MYÖHÄISANTIIKIN
KLASSILISOITU TOINEN 102

Antti Lampinen

NAISTEN JA BARBAARIEN HURMOSKULTTI: KYBELEN PALVONTA
TOISEUTENA KLASSISEN AJAN KREIKASSA 127

Marika Rauhala

Toisin uskovat

PAKANUUJEN SYNTY MYÖHÄISANTIIKISSA 155

Maijastina Kahlos

PYHÄ PATRICK JA DRUIDIT: USKONTOJEN KOHTAAMINEN

VARHAISKESKIAJAN IRLANNISSA 174

Katja Ritari

VIHOLLINEN KESKELLÄMME

Saraseenien ja kerettiläisten salaliitto 1100-luvun ristiretkipropagandassa 188

Sini Kangas

VERTAILEVAA USKONTOTIEDETTÄ KESKIAJALLA

Roger Bacon ja ihmiskunnan seitsemän uskontoa 210

Antti Ruotsala

KERETILÄISIÄ, KAPINALLISIA VAI KURITTOMIA ALAMAISIA?

Uskonnollisen toiseuden kategoriat 1500–1600-luvun Württembergissä 232

Päivi Räisänen-Schröder

Sukupuoli, seksuaalisuus, ihmisruumis

"HÄN, JOKA EI EDES OSANNUT OLLA MIES!"

Keisari Elagabalus 200-luvun historiankirjoituksessa 257

Jussi Rantala

MUNKIT TOISINA JA VIHOLLISINA

Reformaatiokiivailua siveydestä 1520- ja 1530-lukujen Englannissa 279

Marjo Kaartinen

VITSIEN VANHAT NAISET

Huumori toiseuttajana varhaismodernissa Englannissa 301

Anu Korhonen

Muukalaiset keskuudessamme

JUUTALAISET IHMISSYÖJINÄ 329

Jussi Hanska

VEREN MERKITSEMÄT?

Juutalaisen kuukautiset uuden ajan alun Englannissa 354

Eva Johanna Holmberg

KUVA KOVERASTA PEILISTÄ: LÄNNEN JA IDÄN RISTIRETKELÄISTEN
ERIPURA 1200-LUVULLA 372

Miikka Tamminen

JUMALATTOMAT, KUNNIATTOMAT JA EPÄILYTTÄVÄT

Elämää varhaismodernin oikeusturvan marginaalissa 393

Satu Lidman

SUOMALAIUUUS IDENTITEETTINÄ JA TOISEUTENA

VARHAISMODERNISSA RUOTSIN VALTAKUNNASSA 419

Marko Lamberg

TEOKSEN KIRJOITTAJAT 439

HENKILÖHAKEMISTO 442

ASIASANAHAKEMISTO 447